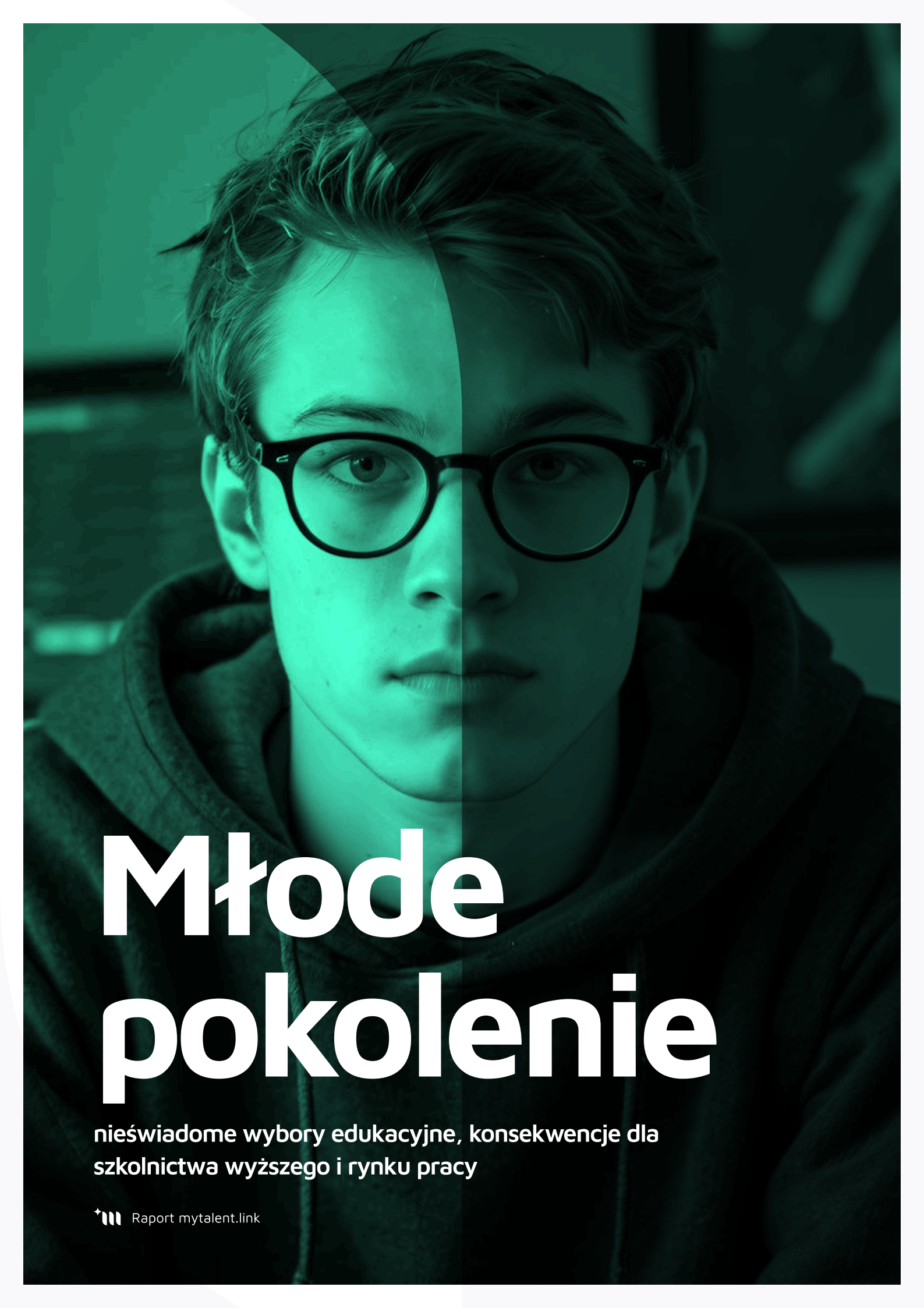

Młode pokolenie

nieświadome wybory edukacyjne, konsekwencje dla
szkolnictwa wyższego i rynku pracy

**Nie możesz zmienić kierunku wiatru,
ale możesz ustawić żagle tak,
by zawsze dotrzeć do celu.**

Jimmy Dean

Spis treści

Wprowadzenie

I. Wstęp	04
II. Cel raportu	05

Pokolenie w punkcie zwrotnym

III. Skala zjawiska drop-out	06
IV. Główne przyczyny drop-out	08
V. Decyzje o wyborze kierunku - dlaczego studenci wybierają źle?	11

Droga do świadomych wyborów

VI. Szkoły średnie jako pierwszy etap drop-outu	14
VII. Poziom świadomości uczniów szkół średnich w zakresie doradztwa edukacyjnego i zawodowego	15
VIII. Podsumowanie i wyniki	22
IX. Bibliografia	23

I. Wstęp

Każdego dnia młodzi ludzie podejmują wiele decyzji dotyczących różnych aspektów ich życia. Na podejmowanie tych decyzji często mają wpływ inni ludzie i czynniki zewnętrzne. Jedną z najbardziej istotnych jest ta dotycząca dalszej edukacji, a co za tym idzie, także zawodu wykonywanego w przyszłości.

Warto przypomnieć sobie czas podejmowania własnych decyzji dotyczących edukacji lub wyboru zawodu. Czy ten wybór był łatwy, oczywisty i dawał poczucie zadowolenia? Czy tamta decyzja była satysfakcjonująca? Czy gwarantowała ostatecznie to, czego się spodziewaliśmy? Jak dalece nasza obecna sytuacja zawodowa odbiega od wyboru ścieżki edukacyjnej czy zawodowej, którą podejmowaliśmy po szkole średniej?

Bazując na doświadczeniach dorosłych osób czynnych zawodowo, które odczuwają konsekwencje niewłaściwych wyborów w edukacji i życiu zawodowym, zdiagnozowaliśmy problem.

Problemem jest znalezienie najlepszego rozwiązania dla młodych ludzi poszukujących swojej ścieżki edukacyjnej lub zawodowej po szkole średniej.

Powielany latami schemat udowadnia to, że kształcenie się i życie zawodowe są w dużej mierze kwestią „przypadku”. Ciągły brak zmiany tego schematu pozostawia społeczeństwo w nieskończonej pętli poczucia braku sensu i sprawczości w życiu zawodowym. Nieświadomość swoich potencjałów odbiera możliwości życia w zgodzie z samym sobą i odczuwania zadowolenia z życia zawodowego.

Osoby kończące szkoły średnie stawiane są w bardzo trudnej sytuacji. Nie są jeszcze na tyle świadome siebie i swoich potencjałów, żeby podjąć najlepszą decyzję odnośnie przyszłości zawodowej, a z drugiej strony ten wybór musi zapaść i ma mieć kluczowe znaczenie w dorosłym życiu.

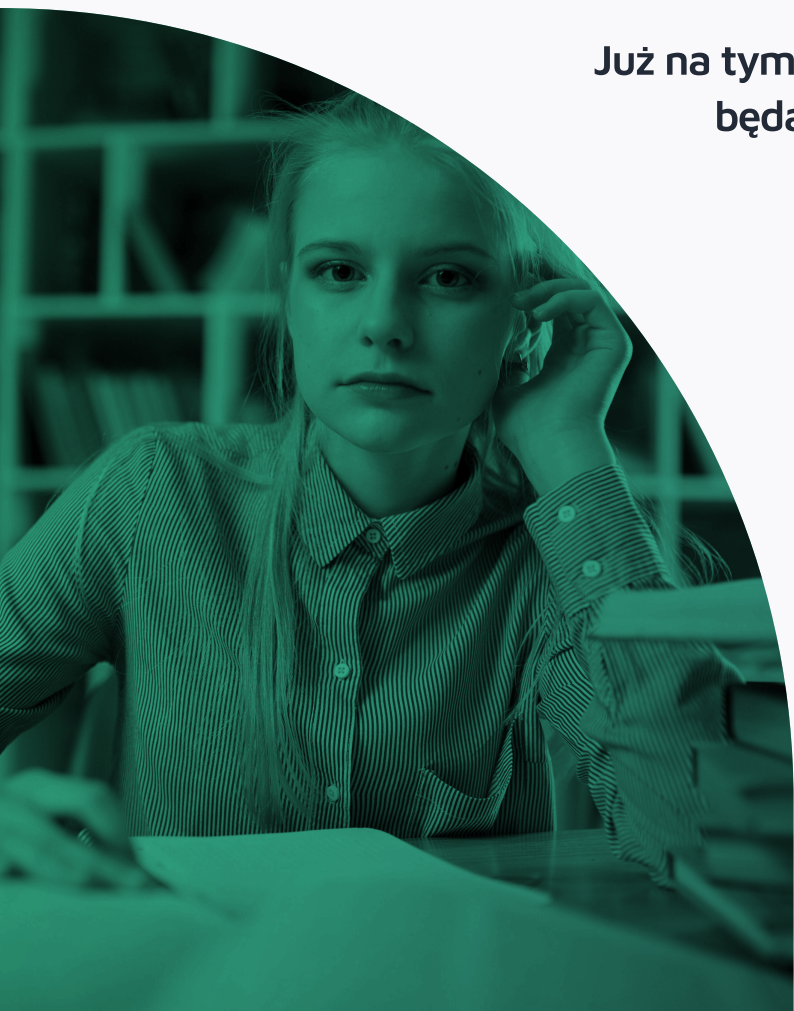
II. Cel raportu

Celem raportu jest przedstawienie obecnej sytuacji pokolenia „Z” i wyzwań, które stawia im dorosłość już pod koniec szkoły średniej. Potrzeba spełnienia zawodowego jest istotna dla każdego pokolenia, towarzyszy ona również pokoleniu „Z” – pokoleniu, które ma wysokie wymagania wobec życia, pracy zawodowej, zarobków oraz poszanowania czasu wolnego.

Dotychczasowe formy doradztwa zawodowego, zgodne z ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1082), w art. 1 gwarantują w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych 10 godzin lekcyjnych zajęć z doradcą zawodowym. W tak krótkim czasie doradcy zawodowi nie są w stanie skupić się na jednostce. Dziesięć godzin lekcyjnych nie gwarantuje wystarczającego wsparcia nawet w ujęciu grupy (klasy). Dodatkową pomocą służą Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne, gdzie najczęściej uczeń trafia indywidualnie, po umówieniu konsultacji. W panujących warunkach zaopiekowanie się jednostką na odpowiednim poziomie jest praktycznie niemożliwe. W konsekwencji dalsze wybory edukacji obarczone są dużym ryzykiem.

Zmiana środowiska – ze szkoły średniej na dorosłe życie studenta – jest znaczącym wyzwaniem dla pokolenia „Z”. Ten krok w dorosłość chwilowo przyćmiewa znacznie większy problem, którym może być niewłaściwy wybór kierunku studiów lub nawet uczelni.

**Już na tym etapie swój początek ma problem
będący źródłem powszechnie znanego
zjawiska, jakim jest drop-out.**

III. Skala zjawiska drop-outu

W latach 2012-2020 ponad 1,3 mln osób zrezygnowało ze studiowanego kierunku. Stanowiło to 40% całej populacji¹ studentów w tym okresie.

Drop-out w latach 2012-2020

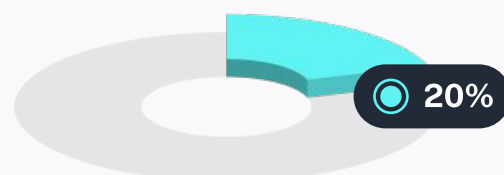

Najwyższy odsetek drop-outu występuje na studiach pierwszego stopnia (46%) oraz jednolitych magisterskich (41%). Najrzadziej ze studiów rezygnują studenci studiów drugiego stopnia (30%).

Najwyższy odsetek drop-outu

Odsetek osób skreślonych ze studiów **pierwszego stopnia** na uczelniach **publicznych**

Najniższy odsetek drop-outu

Odsetek osób skreślonych ze studiów **drugiego stopnia** na uczelniach **niepublicznych lub kościelnych**

Z badań wynika, że mężczyźni rezygnują ze studiów częściej niż kobiety (o 15 punktów procentowych). Jest to w dużej mierze związane z faktem, że częściej podejmują oni naukę na kierunkach ścisłych i inżynierskich, które cechują się najwyższym wskaźnikiem drop-outu.

¹Jako drop-outu nie policzono osób, które powróciły na ten sam kierunek w krótszym okresie niż rok od daty skreślenia.

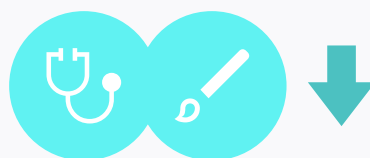
Najniższy odsetek osób przerywających naukę odnotowano na kierunkach medycznych i artystycznych (29%), a najwyższy w obszarach nauk ścisłych (51%) i humanistycznych (47%).

Obszary kształcenia z najwyższym i najniższym odsetkiem drop-outu

51% studentów

skreślonych w obszarze
nauk ścisłych

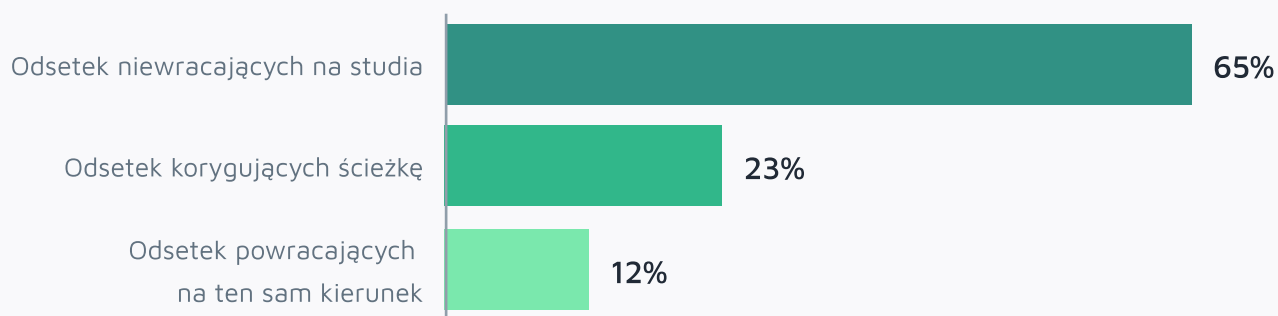

29% studentów

skreślonych w obszarach
nauk medycznych i sztuki

W takiej sytuacji zarówno student, jak i uczelnia zostają w trudnym położeniu. **Z punktu widzenia studenta**, który jest w nowej sytuacji, w nowym dla siebie środowisku ciężko mu zidentyfikować problem, jakim jest niewłaściwy kierunek edukacji. **Uczelnia nie jest w stanie przewidzieć** i zareagować wcześniej na pojawiający się problem studenta, a co za tym idzie – odpowiednio wspomóc i zaproponować alternatywne rozwiązanie.²

Losy osób skreślonych ze studiów³

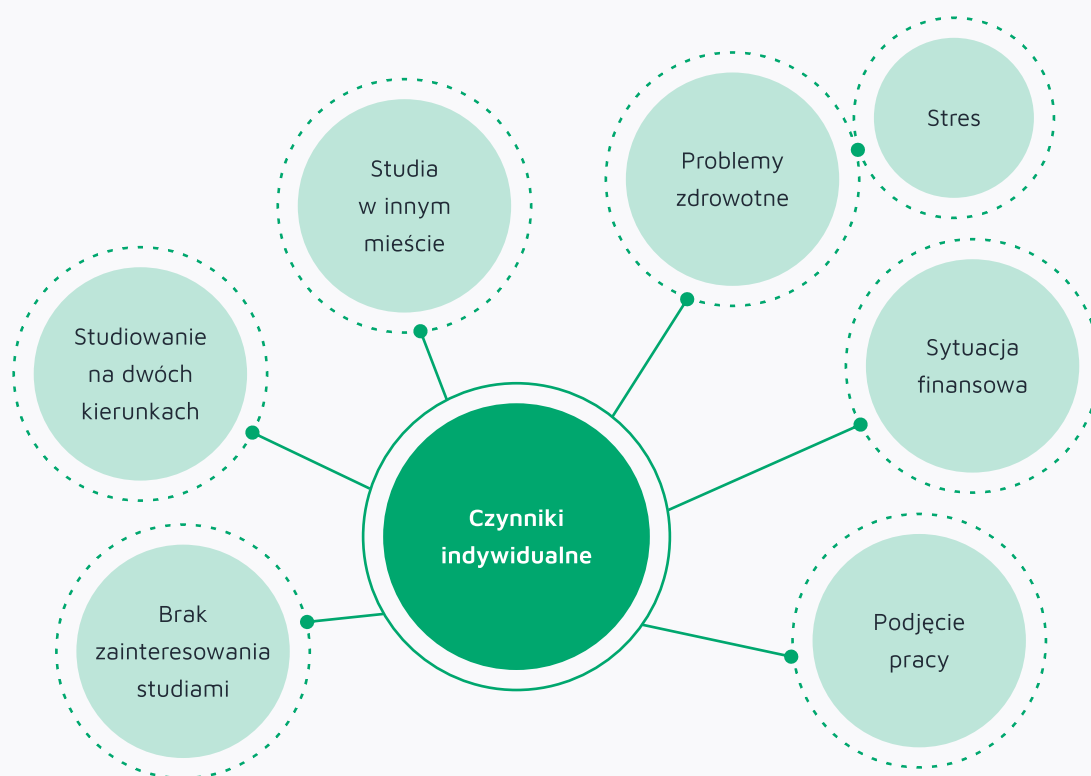
²Opracowanie własne, na podstawie raportu przygotowanego przez Państwowy Instytut Badawczy:

"Zjawisko Drop-outu" na polskich uczelniach. Strony 16 - 19. Warszawa 2020.

³Dane przedstawiają losy osób skreślonych ze studiów w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia.

IV. Główne przyczyny drop-out

Przyczyny drop-outu zidentyfikowane w raporcie można podzielić na dwie główne kategorie: czynniki indywidualne i czynniki instytucjonalne.

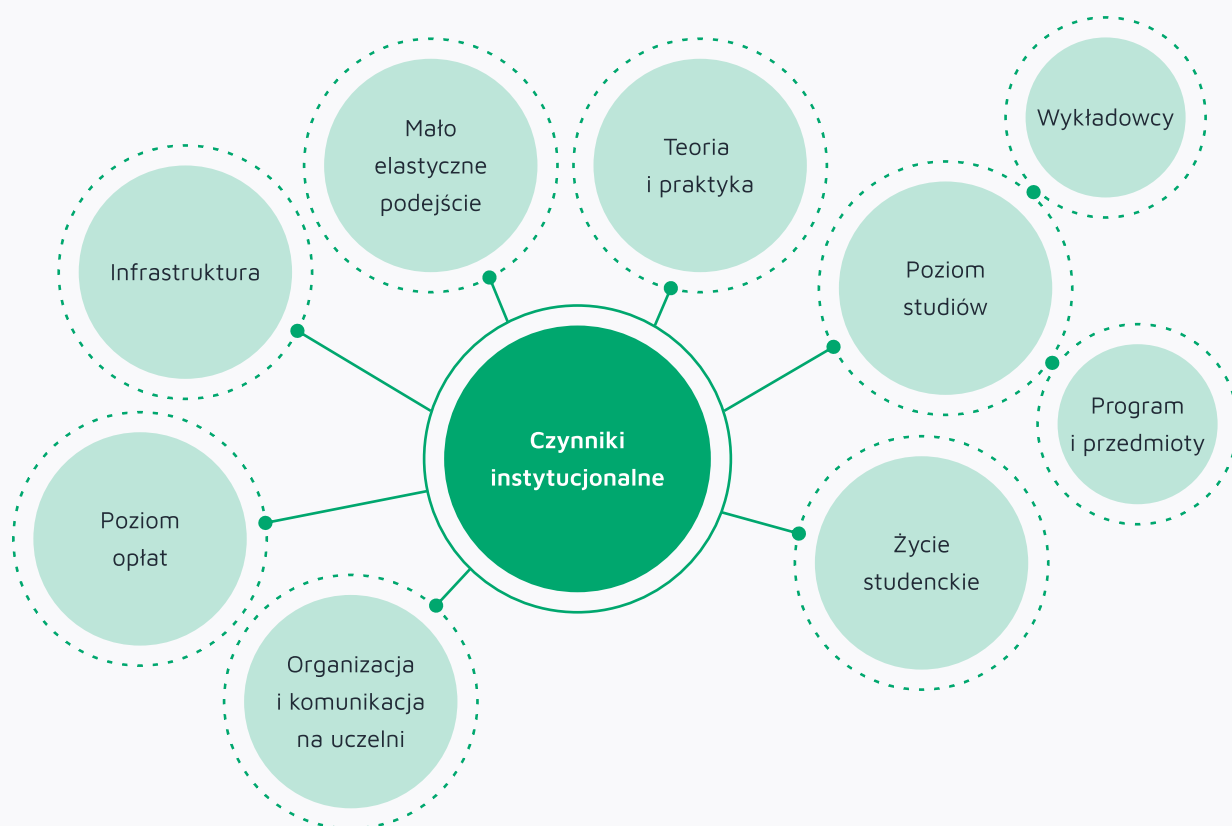

Czynniki indywidualne

Nietrafiony wybór kierunku: brak zainteresowania przedmiotem studiów jest jednym z najistotniejszych czynników indywidualnych. Wynika to często z braku wystarczającej wiedzy o kierunku na etapie rekrutacji. Studenci pierwszego stopnia i jednolitych studiów magisterskich często postrzegają studia po maturze jako „naturalną kolej rzeczy” i nie mają sprecyzowanych oczekiwań. Zderzenie ich wyobrażeń z rzeczywistością prowadzi do utraty zainteresowania.

Praca zawodowa i inne zobowiązania: łączenie pracy z nauką jest dla wielu studentów dużym obciążeniem, a brak elastyczności uczelni w układaniu planów zajęć sprawia, że opuszczają zajęcia. Co więcej, praca często weryfikuje oczekiwania co do przydatności studiów w przyszłej karierze. Poczucie zdobywania cenniejszych kompetencji w pracy niż na uczelni zniechęca do kontynuowania nauki.

Problemy osobiste: wśród przyczyn drop-outu znajdują się również problemy osobiste, takie jak kłopoty zdrowotne, sytuacja finansowa czy konieczność usamodzielnienia się w nowym mieście.⁴

Czynniki instytucjonalne

Poziom i jakość studiów: studenci rezygnują ze studiów zarówno z powodu zbyt wysokiego, jak i zbyt niskiego poziomu. Zbyt wysokie wymagania, trudne przedmioty i wymagający wykładowcy mogą przytłoczyć, zwłaszcza studentów pierwszych lat. Z drugiej strony, zbyt łatwe przedmioty, nieaktualna wiedza wykładowców i brak wyzwań, zwłaszcza na studiach magisterskich, prowadzą do poczucia straty czasu.

Brak praktycznego wymiaru: studenci oczekują, że studia przygotują ich do pracy zawodowej. Rozczarowanie wynika z nadmiaru wiedzy teoretycznej, nieaktualnej wiedzy wykładowców i problemów z organizacją praktyk zawodowych. Udział w praktykach może również być czynnikiem, który skłania do rezygnacji, jeśli student zorientuje się, że nie poradzi sobie w wybranym zawodzie.

⁴Opracowanie własne na podstawie raportu przygotowanego przez Państwowy Instytut Badawczy: „Zjawisko drop-outu na polskich uczelniach”, strony 66–71, Warszawa 2020.

„Szttywność” programu: studenci oczekują większej swobody w wyborze przedmiotów i planowaniu zajęć. Szttywny harmonogram jest szczególnie problematyczny dla osób łączących studia z pracą.

Motywacje powrotu na tę samą uczelnię lub zmiany kierunku

Decyzja o powrocie na studia po ich przerwaniu jest świadomym i przemyślanym wyborem. Niemal co czwarta osoba, która zrezygnowała ze studiów, w ciągu 12 miesięcy podejmuje naukę na innym kierunku.

Czynniki skłaniające do powrotu na tę samą uczelnię

Przyzwyczajenie i znajomość środowiska: studenci, którzy już wcześniej zintegrowali się ze społecznością akademicką, mogą czuć się komfortowo na dotychczasowej uczelni i w jej otoczeniu.

Lokalizacja: czynniki logistyczne, takie jak bliskość miejsca zamieszkania, również odgrywają istotną rolę w decyzji o pozostaniu.

Czynniki skłaniające do zmiany uczelni

Poszukiwanie lepszej jakości kształcenia: po przerwaniu studiów studenci często szukają uczelni, która lepiej odpowiada na ich oczekiwania, oferując wyższy poziom nauczania, bardziej praktyczne zajęcia czy lepsze dopasowanie do ich zainteresowań.

Zwiększenie świadomości: doświadczenie drop-outu staje się lekcją, która uczy, jak świadomie wybrać kierunek. Nowe kryteria wyboru to m.in. chęć zdobycia konkretnych umiejętności zawodowych oraz większe zainteresowanie samym programem studiów.

V. Decyzje o wyborze kierunku - dlaczego studenci wybierają źle?

Dane potwierdzają, że jedną z najczęstszych przyczyn drop-outu jest **nietrafiony wybór kierunku**. Główne powody niewłaściwego wyboru:

Brak informacji i doświadczenia: Młodzi ludzie podejmują decyzje o wyborze kierunku, nie mając pełnej wiedzy o tym, czego mogą oczekiwać na studiach. Często nie wiedzą, na czym polega dany zawód ani jakie są realia rynku pracy.

Presja otoczenia: Znaczący wpływ mają sugestie ze strony **rodziców, nauczycieli czy rówieśników**. Studenci ulegają presji, wybierając kierunki, które są postrzegane jako prestiżowe lub bezpieczne, zamiast podążać za własnymi zainteresowaniami.

Studia jako "naturalna kolej rzeczy": Dla wielu absolwentów szkół średnich kontynuacja nauki na uczelni jest postrzegana jako jedyna słuszna droga, co prowadzi do podejmowania decyzji bez głębszej refleksji nad własnymi pasjami i celami zawodowymi.

Poprawne zrozumienie tych mechanizmów decyzyjnych jest kluczowe dla biur karier, które mogą interweniować na etapie doradztwa zawodowego i edukacyjnego, pomagając przyszłym studentom w dokonywaniu bardziej świadomych i trafnych wyborów.⁵

⁵Opracowanie własne, na podstawie raportu przygotowanego przez Państwowy Instytut Badawczy: "Zjawisko Drop-outu" na polskich uczelniach. Strony 52 - 64. Warszawa 2020.

Niezaprzeczalnie ten problem istnieje, a jednym ze sposobów rozwiązania takiej sytuacji jest **indywidualne podejście w doradztwie zawodowym** już na etapie szkoły średniej lub wskazanie najlepiej dopasowanych kierunków i specjalizacji na etapie studiów wyższych.

**Nie ma nic bardziej praktycznego
niż dobra teoria - o sobie samym.**

Kurt Lewin

VI. Szkoły średnie jako pierwszy etap drop-outu

Według danych GUS i MEiN, w roku szkolnym 2022/23 szkoły ponadpodstawowe ukończyło ok. 362 000 osób, a w roku 2023/24 liczba ta wzrosła do szacunkowo 370 000 absolwentów. Około 43% z nich to absolwenci liceów, a 32% techników. Absolwenci liceów i techników, to potencjalni przyszli studenci uczelni wyższych, których wybory kierunków studiów rzadko oparte są o świadomość własnych predyspozycji. To znaczące liczby, które zainspirowały nas do sprawdzenia, jaki punkt widzenia na doradztwo zawodowe mają uczniowie szkół średnich.

Ankietowanie zostało przeprowadzone w dwóch edycjach, które przypadały na rok szkolny 2023/2024 oraz rok 2024/2025. Obie edycje obejmowały uczniów szkół średnich w klasach przedmaturalnych i maturalnych **z ponad 20 szkół na terenie Częstochowy.**

Z naszych ankiet jasno wynika, że wśród młodych ludzi rośnie świadomość potrzeby korzystania z doradztwa w zakresie wyboru kierunku studiów, jak również kariery zawodowej.

W dalszym ciągu najpopularniejszą formą doradztwa wśród ankietowanych jest rozmowa indywidualną ze specjalistą. Jednocześnie młodzież krytycznie ocenia tradycyjne formy wsparcia, które nie są dostosowane do ich stylu funkcjonowania. To daje obraz dużego zapotrzebowania na wsparcie doradcze, ale przy pomocy nowoczesnych narzędzi, które są kompatybilne z oczekiwaniami "pokolenia Z" - najlepiej z poziomu aplikacji mobilnej i zaawansowanej technologii, w dogodnym dla nich miejscu i czasie. Młodzi ludzie uważają, że sami rozwiążą swój problem właśnie dzięki dostępowi do technologii.

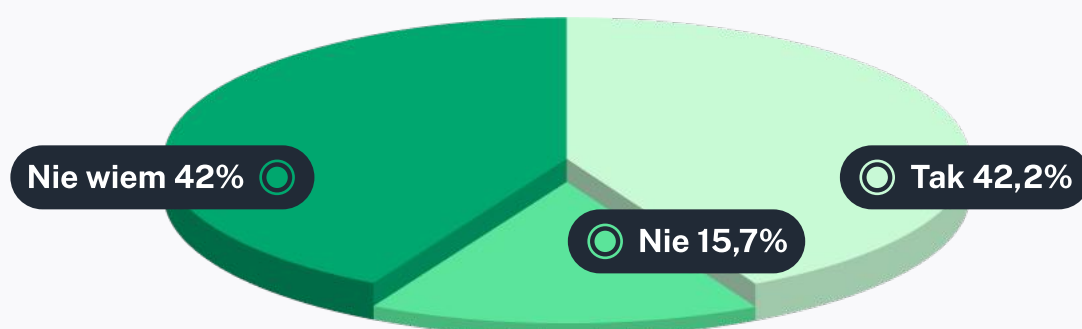
Bez wsparcia dla uczniów szkół średnich i studentów zjawisko "drop-out" może wzrastać, co będzie generować znaczne koszty finansowe i społeczne.

VII. Poziom świadomości uczniów szkół średnich w zakresie doradztwa edukacyjnego i zawodowego

Z naszych badań wynika, jednoznacznie że ponad 40% uczniów szkół średnich ma świadomość, jak wartościowe jest doradztwo w zakresie kierunku studiów oraz jak może pomóc w wyborze odpowiedniego kierunku. Kolejne 40% odpowiedziało, że: "nie wie", czy korzystanie z doradztwa jest pomocne przy podejmowaniu decyzji o kolejnych etapach edukacji czy rozwoju. To odślania, jak ogromna jest liczba młodych ludzi, którymi należy się zaopiekować i uświadomić im, że podjęcie dobrego, wyboru edukacyjnego ma **wpływ na ich zawodową przyszłość**.

Czy uważasz, że korzystanie z doradztwa w zakresie wyboru kolejnych etapów edukacji i rozwoju (szkoła, uczelnia, praca) jest pomocne?

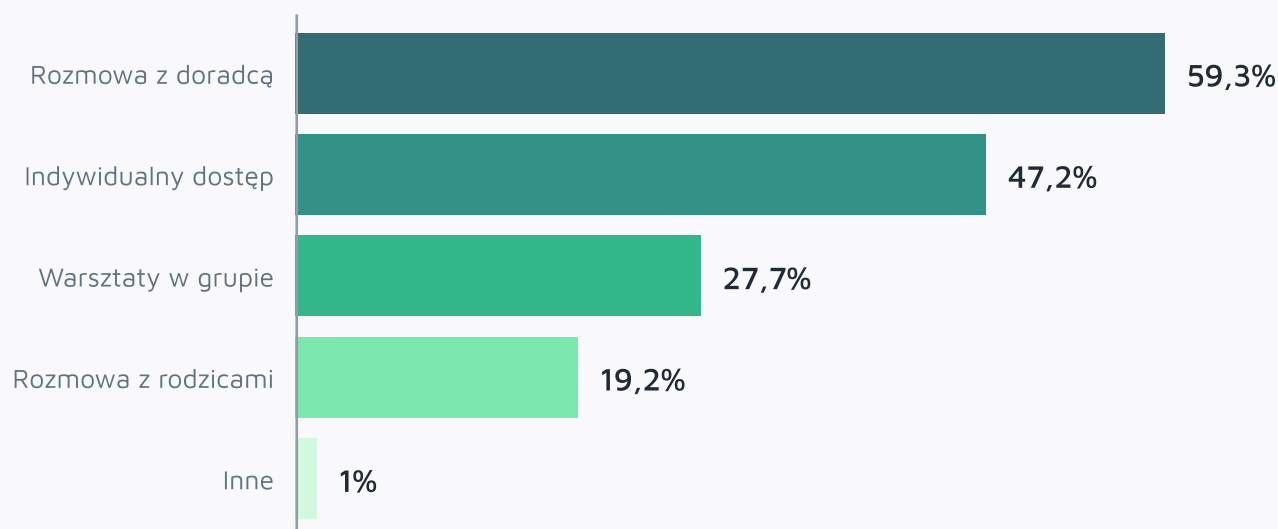
445 odpowiedzi

W ankiecie wielokrotnego wyboru, grupa 60% naszych badanych chciałaby skorzystać z indywidualnego doradztwa zawodowego w gabinecie, a około 30% mogłoby odbyć taką konsultację podczas zajęć grupowych. Rośnie zainteresowanie doradztwem online, połowa zbadanych chciałoby skorzystać z doradztwa zawodowego poprzez aplikację mobilną lub rozmowy wideo.

Z jakiej formy doradztwa edukacyjno-zawodowego chciałabyś/chciałbyś skorzystać?

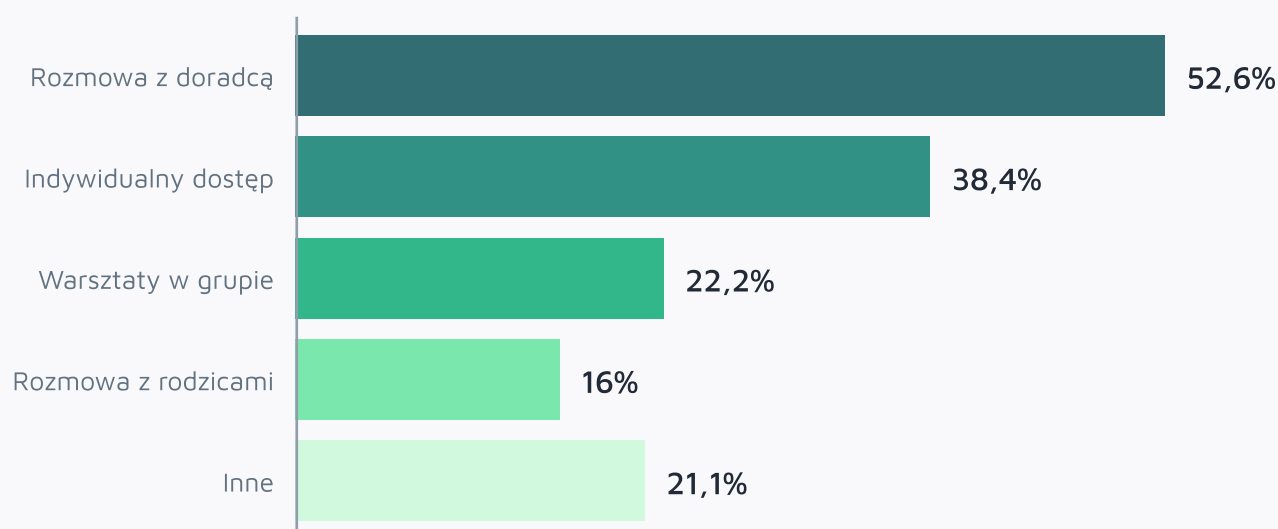
307 odpowiedzi

Poniższe dane wskazują, że w dalszym ciągu **rozmowa indywidualna z doradcą zawodowym** jest najpopularniejszą formą doradztwa. Interesującym trendem jest, że blisko 40% chciałoby skorzystać z doradztwa zawodowego poprzez aplikację mobilną. To pokazuje, że sposobem na dotarcie do młodych ludzi jest udostępnienie im technologii, która wesprze ich w podjęciu decyzji i ułatwi wybór. Jednocześnie korzystanie z narzędzi mobilnych nie wyklucza korzystania z indywidualnego doradztwa.

Z jakiej formy doradztwa edukacyjno-zawodowego chciałabyś/chciałbyś skorzystać podejmując decyzje edukacyjne lub zawodowe?

445 odpowiedzi

Młodzi ludzie chcą nowoczesnych rozwiązań, które będą dla nich dostępne “w kieszeni” i mogą do nich sięgnąć wtedy, kiedy mają czas, niezależnie od miejsca, w którym się znajdują. Blisko 80% opowiedziało się za tym, że potrzebna jest aplikacja do doradztwa zawodowego, zasilona zaawansowaną technologią sztucznej inteligencji.

Czy uważasz, że jest potrzebna nowa aplikacja z zakresu doradztwa zawodowego w oparciu o sztuczną inteligencję?

306 odpowiedzi

65% naszych ankietowanych chciałoby skorzystać z aplikacji **mytalent.link** i dowiedzieć się, jakie obszary edukacyjne, a tym samym zawodowe najbardziej pasują do indywidualnego profilu użytkownika i jego unikalnych potencjałów.

Czy chciałabyś/chciałbyś skorzystać z narzędzia mytalent.link i poznać jego możliwości w aspekcie indywidualnych wskazówek oraz propozycji obszarów zawodowych, które będą do Ciebie najbardziej dopasowane?

445 odpowiedzi

Blisko 90% naszych respondentów deklaruje chęć lepszego poznania siebie – swoich potrzeb, motywacji oraz czynników, które kierują nimi w podejmowaniu decyzji. **Młodzież dostrzega wartość w pogłębianiu samoświadomości i chce zwiększać poziom świadomości w kwestii dalszej edukacji oraz wyzwań zawodowych.** Wyniki te potwierdzają, że młode pokolenie poszukuje pracy zgodnej ze swoimi potencjałami, co może stać się kluczem do satysfakcji i zadowolenia z życia zawodowego.

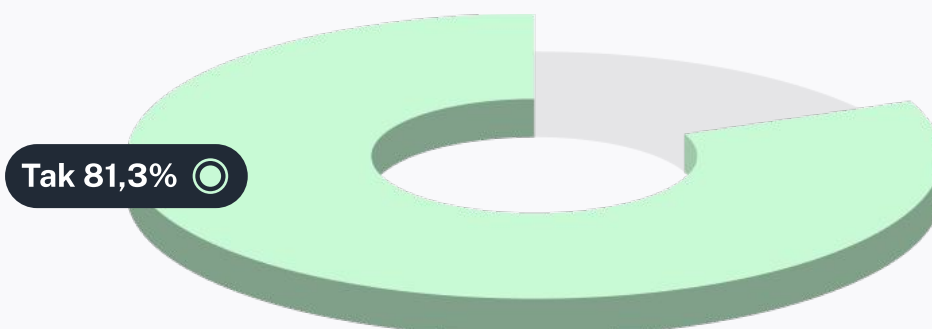
Czy chciałabyś/chciałbyś poznać swoje wewnętrzne potrzeby/motywacje w celu podjęcia świadomych decyzji edukacyjnych i/lub zawodowych?

752 odpowiedzi

Edycja I (2023)

Edycja II (2024)

W obu edycjach wyniki wskazują, że większość uczniów szkoły średniej (57%) nie podjęła jeszcze decyzji dotyczącej swojej przyszłej ścieżki zawodowej. Pokazuje to, że dla znacznej części młodzieży **okres szkoły średniej pozostaje czasem poszukiwań i niepewności**, co podkreśla potrzebę wsparcia doradczego i informacyjnego w tym zakresie.

Czy zdecydowałaś/zdecydowałeś już o swojej ścieżce zawodowej lub przyszłej pracy?

752 odpowiedzi

Edycja I (2023)

Edycja II (2024)

Aż 83% uczniów deklaruje, że miało okazję wypełniać testy badające osobowość i predyspozycje, co nie przekłada się to wprost na klarowność wyborów zawodowych. Wcześniej większość (ok. 60%) wskazała, że wciąż nie wie, jaką drogę zawodową obrać, co sugeruje, że same narzędzia diagnostyczne nie wystarczają do podjęcia decyzji - potrzebne jest także **wsparcie w interpretacji wyników i ich przełożenia na konkretne działania**.

Czy kiedykolwiek wypełniałeś/wypełniałaś testy określające Twoją osobowość/Twoje predyspozycje?

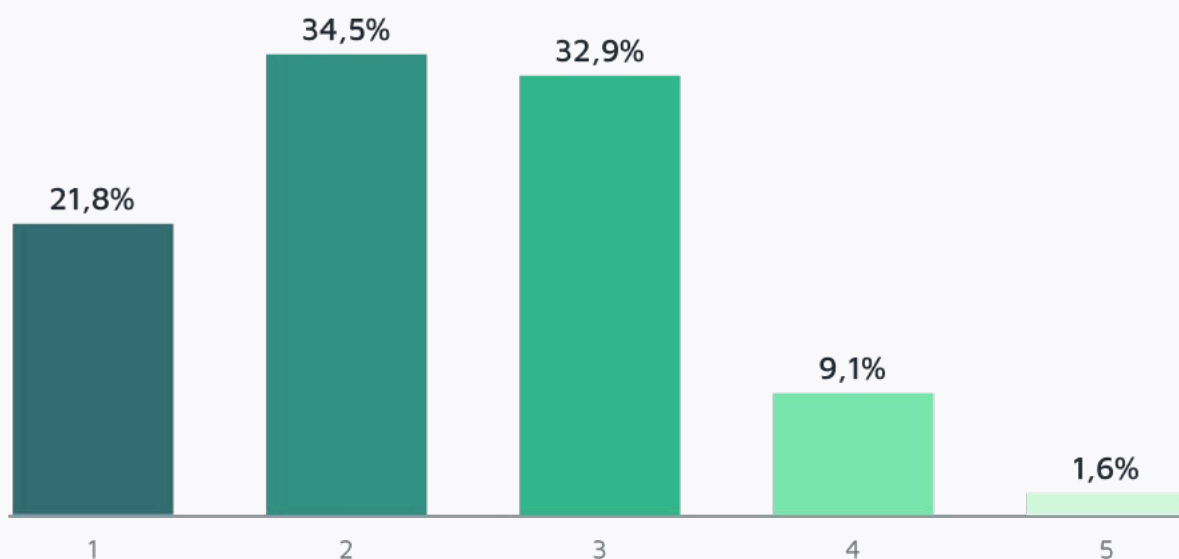
307 odpowiedzi

Otrzymywana dotychczas pomoc w zakresie określania indywidualnych predyspozycji została oceniona przez uczniów raczej krytycznie. Ponad połowa (56,3%) wystawiła najniższe noty (1 lub 2), a kolejne 32,9% oceniło ją jedynie na poziomie przeciętnym (3). Tylko 10,7% wskazało ocenę pozytywną (4 lub 5). Wyniki te sugerują, że **istnieje istotna potrzeba indywidualnego podejścia do doradztwa zawodowego**.

Jak oceniasz dotychczasową otrzymaną pomoc w określeniu Twoich indywidualnych predyspozycji?

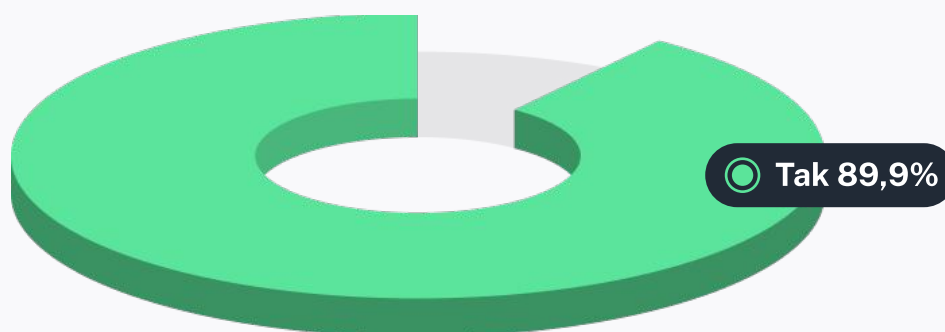
307 odpowiedzi

Aż 9 na 10 uczniów szkół średnich (89,9%) uważa, że dopasowanie ścieżki rozwoju do własnych potrzeb i cech jest właściwym kierunkiem.

Czy dopasowanie indywidualnej ścieżki rozwoju - do tego jaka/jaki jesteś i jakie są Twoje potrzeby - uważasz za dobre (potrzebne)?

307 odpowiedzi

Ponieważ większość uczniów (57,3%) uznaje indywidualizację ścieżki edukacyjnej i zawodowej za potrzebną, a jednocześnie co trzeci nie potrafi się w tej kwestii określić, warto wprowadzać działania informacyjne i przykłady dobrych praktyk, aby pokazać młodzieży realne korzyści takiego podejścia.

Czy zaproponowanie Ci indywidualnej ścieżki edukacyjnej/zawodowej w oparciu o to, jaka/jaki jesteś i jakie są Twoje potrzeby, predyspozycje i mocne strony uważasz za dobre (potrzebne)?

445 odpowiedzi

VIII. Podsumowanie

Informacje uzyskane od młodych ludzi ze szkół ponadpodstawowych bezpośrednio pokazują, to jak dużym problemem jest krok w dorosłość czyli **podjęcie decyzji o dalszym kształceniu się**. Liczby wynikające z ankiet, bezpośrednio przedstawiają skalę problemu, ale z drugiej strony uwidaczniają obszar do naprawy i zaopiekowania.

Treść, jaką niesie raport "Zjawisko Drop-outu" na polskich uczelniach, jest pewnego rodzaju "kropką nad i" - przedstawiając w liczbach sytuację będącą konsekwencją tego, co my rozpoznaliśmy jako źródło problemu pośród ankietowanych uczniów szkół średnich. Tym bardziej potwierdza to nasze założenie o konieczności **indywidualnego podejścia do każdego ucznia** - "indywidualnego" w kontekście nowych technologii wspomagających doradztwo zawodowe czy też przyspieszających proces doradczy. **Wspomaganie się technologią towarzyszy nam już praktycznie wszędzie, dlaczego więc nie stosować wsparcia na tak ważnym etapie jak kierunek własnego życia?**

IX. Bibliografia

Państwowy Instytut Badawczy: "Zjawisko Drop-outu" na polskich uczelniach. Autorzy raportu: Paulina Wiktorko, Marta Czarnocka-Cieciura, dr Marzena Feldy, Anna Łobodzińska, Bartosz Pawlik, Eliza Witkowska

**Twórcą mytalent.link jest Evorain sp. z o.o. z ponad 11-letnim
doświadczeniem w obszarze sztucznej inteligencji oraz tworzeniu
unikalnych, psychometrycznych rozwiązań opartych o AI**

kontakt@mytalent.link

ul. Śląska 15, 42-217 Częstochowa

www.mytalent.link

www.evorain.com